

svoje duhovščine si je ustanavljal najprej posojilnice, ki so ga reševale oderuških rok. Pridno se je delalo tudi za izobrazbo kmečkega ljudstva. Vse je moral ta stan storiti, posebno pri nas Slovencih, iz lastne moči. Za drugimi stanovi so se metale podpore, za kmečkim ne. Vse stroke pridelovanja so se izpopolnjevale. Hyala Bogu, naše ljudstvo je nadarjeno in ukaželjno. Po trpkem boju se je dokopal kmečki stan zopet do veljave. Toda še nadalje mora voditi trd boj za svoj obstanek, kajti sovražnikov ima vse polno.

Kranjski deželni zbor je sedaj kmetu prijazen, v njem odločujejo kmetje in prijatelji kmetov. Zato pa lahko rečemo, da se nikjer ne stori toliko za kmečki stan, kakor ravno na Kranjskem. Skrbi se za živinorejo, za mlekarstvo, za prasičerejo, za gozdarstvo, za sadjarstvo, delajo se vodovodi, gradijo in polagajo se ceste, pripravlja se za stroje cena električna moč, skrbi se za pouk po šolah in tečajih, za izobrazbo gospodinjstva je delo na Kranjskem vzorno za vse druge dežele. Povsod delo, povsod življenje, novi časi se pripravljajo. Kadar se vozim skozi vašo lepo štajersko deželo, tedaj vidim, da dežela pri vas še zelo zanemarljivo kmetijstvo. Bogata je vaša dežela, trebalo bi le majhne podpore in vspodbude, in delo bi obrodilo lep sad, gospodarstvo bi se povzdignilo. Toda v deželi je gospodujoča stranka za vaše zahteve zakrknjena in gluha. (Klici: Tako je!)

A država se še ne zaveda, v polni meri svoje naloge nasproti kmetijskemu stanu. Ako ima milijone za kamone na razpolago, morala bi jih imeti tudi za kmeta. (Glasno pritrdjevanje.) V Evropi se največ kmečkih ljudi izseljuje iz Avstro-Ogrske. Ne iz lahkomišelnosti, temveč sila jih goni (burno pritrdjevanje), posebno majhne kmete in kočarje. Državno zakonodajstvo je poklicano, da štiti kmetijstvo pred odškodovanjem, ki mu preti od pridelkov tujih držav. Zahtevamo varstvene carine za naše pridelke. Kaj pomaga carina, videli smo pri italijanskem vinu. Še-le sedaj je prišlo vino vsaj do nekoliko boljših cen. Leta 1917 se bodo sklepale nove carinske in trgovinske pogodbe. Treba nam je že sedaj stati na straži in se pripravljati, da kmet ne bo trpel škode. (Živahni klici: Tako je!) Tudi z ozirom na davke nam mora država priznati. Kmetje plačujejo itak skoraj sami najbolj dragi davek, to je krvni davek. (Pritrdjevanje.) Mi zahtevamo zato spremembo zemljiškega in hišno-razrednega davka. Naši veliki nasprotniki so v tem zastopniki mest. Protestiramo tudi, da se davčni vijak zadnji čas najbolj neusmiljeno rabi proti kmetom. (Vseobčno odobravanje.)

Svojo vero in svojo zemljo moramo braniti s svojo srčno krvjo. Neprijateljem moramo zaklicati krepki: Stoj! To je naše, ne stegaj rok po naših svetinjah. Glasiti se mora: Kdo je mar te lepe zemlje gospodar? To je slovenski oratar! (Veliko navdušenje in ponovno ploskanje.)

Računi in načrti.

Nato dobi besedo odbornik S. K. Z., dr. Korošec, da poda račune o delovanju stranke doma, o delovanju njenih poslancev v državnem in deželnem zboru ter o bodočih ciljih njenega delovanja. Med drugim izjava: Stališče ljudskih zastopnikov nasproti vladi v državi in deželi mora biti tako, kakoršno je razpoloženje ljudstva nasproti temu vladama. Ali je naše ljudstvo zadovoljno z vladjo v deželi in državi? Dežela najde naše ljudi le z dokladami, sicer nas pa povsod zapostavlja. Še pri deželnih zavodih na Spodnjem Štajerskem nam nastavlja tujce, kaj šele v središču. Roke državne vlade čutimo tudi le v davkarijah. V šole in v urade nam z zelo majhnimi izjemami postavlja tuje ljudi, darežljivih rok državne vlade, njene pomoči, ne čutimo nikjer. Naše ljudstvo ni zadovoljno niti z deželno niti z državno vladjo, zato je tudi dano stališče njegovih zastopnikov. Najgrše ravna z nami vladja v deželi, ki je izraz deželnozbornske nemške večine, vsled tega je tudi, kar je popolnoma naravno, naš odpor v deželnem zboru najodločnejši. Da deželni zbor ne dela, niso krivi slovenski poslanci in njih obstrukcija, ampak oni, ki so povzročili to obstrukcijo in ki nočejo vzrokov odstraniti, to je nemška večina v deželnem zboru. Sedanji poslanci ne bodo odnehali od boja, dokler nemška večina ne krene nasproti Slovincem na prijaznejšo pot. Ljudstvo, zbrano v S. K. Z., se čuti enakopravno z nemškimi deželani, ni rojeno za hlapčevanje in plačevanje. Poslanci, izvoljeni od tega ljudstva, vršijo torej z obstrukcijo le ljudsko voljo. Želimo si novih volitev. Ako ljudstvo hoče v Gradcu zopet prosjčiti in se dati prezirati, naj si voli druge poslance (Viharni klici: Nikdar!), ako hoče, da se boče krepko, odločno ter brezobzirno branil njegov ugled in njegove pravice, naj sledi tudi pri prihodnjih volitvah klicu S. K. Z. (Gromovito ploskanje.) Nato poda govornik še natančno sliko o zadnjih pogajanjih za delazmožnost štajerskega deželnega zbora.

Veliko se napadajo slovenski deželni poslanci, tudi radi tega, ker ne opustijo obstrukcije, da bi tako omogočili zvišanje učiteljskih plač. Iz zgodovine deželnozbornske obstrukcije je znano, da se obstrukcija ni začela vsled učiteljskih plač, ker še takrat ta predmet ni bil na dnevnem redu. Zlobno je torej napadati slovenske poslance kot sovražnike učiteljskega stanu. Komur se želi višjih učiteljskih plač, naj skrbi, da se čim prej odstranijo vzroki za slovensko obstrukcijo. Naša pot je jasna in nobeni napadi nas ne bodo odrinili s te poti. Sovraštva ni v nas, v nas je le krepka volja, koristiti svojem slovenskemu ljudstvu. (Splošno odobravanje.)

Prepričani smo pa tudi, da naši poslanci v deželnem in državnem zboru s svojo taktiko v sedanjem

oplošnem političnem položaju niti najmanj niso škodili slovenskim narodom na jugu naše države. Ako bi naša vladja zbog zadržanja jugoslovanskih poslancev lahko pred celo Evropo rekla: Glejte, kako so naši Jugoslavlani srečni, zadovoljni ter z vsem oskrbljeni! bi bili naši poslanci krivi, da se pači zgodovinska resnica v usodepolnih trenutkih. Kdor čuti narodno, bo to razumel. (Burno pritrdjevanje.)

Ker smo na celi črti v boju, moramo skrbeti, da naše moči rastejo in se večajo. Želimo si skupnega političnega dela z delavstvom, obrtništvom, tržanstvom in meščanstvom, ki odobrava temeljna načela Vseslovenske Ljudske Stranke. Vsi sloji našega naroda se morajo strniti v mogočno falango, ki bo odbijala nasprotna napade ter branila čast slovenskega imena. Odbor S. K. Z. vam vsled tega predlaga, da se ustvari iz vseh organizacij, ki temeljijo na programu Vseslovenske Ljudske Stranke, nova politična organizacija, ki naj bo izraz vseh slojev slovenskega štajerskega ljudstva. Slovenska Kmečka Zveza ostane kakor je, toda zraven nje in skupno z njo naj se organizirajo tudi drugi slovenski sloji, ki imajo z njo ista temeljna načela. S tem pokaže S. K. Z. tudi, da ni ozkosrčna, ampak da je res vodilna zastopnica slovenskega naroda na Štajerskem, kateri je skrb, da organizira ves naš narod. (Živahno odobravanje.)

Soglasno in navdušeno je sprejel občni zbor te-le resolucije:

1. S. K. Z. izreka svojim državnim in deželnim poslancem popolno zaupanje.

2. S. K. Z. odobruje obstrukcijo deželnih poslancev ter jih pozivlja, da tudi nadalje branijo pravice štajerskega slovenskega ljudstva s taktiko, ki jo smatrajo za najprimernejšo.

3. S. K. Z. izjavlja, da je voljna s katoliško-narodnimi pristaši v mestih in trgih ter z obrtništvom in delavstvom na Štajerskem, katero stoji na temelju Vseslovenske Ljudske Stranke, ustvariti skupno politično organizacijo, ter pooblašča svoj odbor, da stori v to svrhu potrebne korake.

Novi odbor.

Nato se je vršila volitev novega načelstva. Z velikim navdušenjem je bil zopet soglasno izvoljen za načelnika S. K. Z. državni in deželni poslanec Ivan Roškar, v odbor pa: dr. Iv. Benkovič, Mihael Brenčič, Filip Galunder, dr. Josip Hohnjec, dr. Fr. Jančič, dr. Anton Korošec, Tomaž Korpar, Fran Nidorfer, Franc Pišek, Franc Počivavšek, Josip Rajh st., Andrej Repina, Ivan Rudolf, I. Šendorfer, I. Štravs, Alojz Terglav, Anton Turnšek, Ivan Urek, Franc Žebot.

Z zahvalo na govornike in s pozivom na nadaljnje delo v smislu S. K. Z. je sklenil načelnik Roškar občni zbor. Odbor je imel po zboru svojo prvo sejo, v kateri si je izvolil podpredsednike, blagajnika in tajnika. V prihodnji seji se bo bavil odbor z važnimi organizatoričnimi zadevami.

Koledar S. K. Z.

G. dr. Korošec še opozarja, da bo izdala S. K. Z. koledar za l. 1914. Vsak član, ki plača udnino za tekoče leto, ga dobi brezplačno. Pozivlja zaupnike, da pridno agitirajo za nove člane in pobirajo udnino. To delo bo vsled koledarčka zelo olajšano. Koledar bo imel navažno obliko kmečkih koledarjev ter bogato vsebino gospodarskih člankov.

Odrin je padel!

Odrin je padel! Ta klic je navdal Slovence po celem svetu z navdušenjem in ponosom. Vse se veseli tega izrednega uspeha bolgarsko-srbskega orožja. Starcem prihajajo solze veselja v oči, otroci vriskajo od veselja, možem in mladeničem se žarijo oči navdušenja, žene in mladenke glasno občudujejo junake pred Odrinom. Vsi smo ponosni, da smo bratje tako hrabrih vojakov. Desetletja so utrjevali Turki po načrtih Slovanom povsod sovražnih nemških častnikov in pod nadzorstvom nemških inženirjev Odrin in okolico. Odrin je veljal za nepremagljivo trdnjavo. In ko se je začela vojska in obleganje Odrina, prihiteli so zopet nemški častniki, da so osebno pomagali Sukri-paši pri vodstvu obrambe. Vsi neprijatelji Slovanov so upali, da se ob Odrinu razbije moč jugoslovanskih držav. Zgodilo se je drugače, in sedaj so obmolknili naši stari nasprotniki, a mi Slovani se veselimo in radujemo. Padec Odrina pomeni obenem ponižanje vseh neprijateljev Slovanstva. Tem večja je naša radost, tem zavednejši naš ponos.

Zadnji boji za Odrin.

Vrhovni poveljnik bolgarsko-srbske oblegovalne armade pred Odrinom, general Savov, je izdal dne 23. marca povelje, da naj poveljniki II. armadnega zbora prične z naskokom na vzhodni trdnjavski krog z vsemi silami. Dne 24. marca popoldne so začeli obstreljevati Bolgari s svojimi težkimi topovi vzhodni trdnjavski krog, in obstreljevanje je trajalo neprestano do 8. ure zvečer. Turki so čutili, da se pripravljajo glavni naskoki in so odgovarjali iz vseh svojih težkih topov. Po 8. uri zvečer je trajalo obstreljevanje v večjih presledkih naprej. Med tem so Bolgari pripravili vse za glavni naskok na prednje odrinske utrdbe. Glasno trobentanje je naznanjalo, da bodo prihodnji trenutki bolgarski junaki naskočili Odrin.

V noči od 24. na 25. marca je pričela bolgarska pehota na vzhodnem krogu prodirati. Ob 4. uri zjutraj 25. marca so prekorčili Bolgari reko Kumdere. Čete so nato pod zaščito bolgarskih topov prodirale v

nepopisnem junaštvu naprej. Ko se je zidalo, je padlo 7 glavnih predutrb na vzhodni strani v roke zmagočim Bolgarom. Istočasno so Bolgari in Srbi tudi prodirali na južni in zahodni strani. Strašen boj je divjal na celi črti. Nekako ob 10. uri popoldne dne 25. marca so Bolgari na vzhodnem krogu prodrli do 200 korakov pred notranji utrjeni pas. Zajeli so nad 1000 Turkov in mnogo topov, katere so takoj obrnili proti Turkom. Cel dan je trajal krvavi boj. Proti večeru je turška artilerija skoro popolnoma utihnula, tako dobro so merili Bolgari s svojimi topovi. Izdano je bilo povelje, da se izvrši po noči naskok na notranji utrbeni pas. Med strahovitim pokanjem topov je pehota razdrila vse umetne ovire, s katerimi so bile zavarovane utrdbe, ter je prodirala neprenehoma naprej. Boj je trajal brez presledka celo noč. Ko je dne 26. marca zjutraj napočila zora, so bolgarske čete z bajonetnim naskokom zavzele 7 utrb na notranji vzhodni obrambni črti. Bolgari so svoje in zaplenjene topove pomaknili naprej ter so sipali iz njih hud ogenj na Turke ter njih utrdbe. Turške čete so bežale z utrb v mesto.

Turki so izprevideli, da za Odrin ni več rešitve. Začeli so ob 9. uri zažigati skladišča, vojašnice, bolnišnice in druge vojaške stavbe. Izbruhnili je velikanski požar. Grozen dim gorečih hiš, pomešan z dimom v zrak vzletelih smodnišnic, je pokrival Odrin. Planjava, na kateri leži mesto, je odsevala v žarečem svitu. Topovi so grmeli, kričanje bežečih Turkov in zmagoječih Kristijanov se je razlegalo po mestu. V tem trenutku so prvi bolgarski polki udri v odrinske ulice, kjer se je zopet razvil krvav boj na nož. Bolgarske in srbske čete so drle z vso silo v mesto, da se še prej polaste Odrina, predno ga Turčini vsega zažgo. Mestno prebivalstvo je divje tekalo po mestnih ulicah in veselo pozdravljalo svoje rešitelje. Med tem so razobesili Bolgari na glavnem delu trdnjave bolgarsko zastavo.

Odrin se uda.

Ko je Sukri-paša videl, da je izgubljen, se je umaknil v neko utrdbo na severo-zahodni strani mesta. Ob 2. uri popoldne dne 26. marca se je Sukri-paša s celim generalnim štabom udal in izročil svojo sabljo bolgarskemu poveljniku. Potihnilo so topovi, mesto je bilo v rokah Bolgarov. Tudi na južni strani so bolgarske čete predrle trdnjavski obroč. Le na severo-zahodni strani je ostalo še nekaj utrb v turških rokah, katere so se pa proti večeru tudi udale. Ko se je na glavni trdnjavi razobesila bolgarska zastava in je bolgarski praporščak snel polumesec z mestnih vrat ter ga nadomestil s sv. križem, so naenkrat zadoneli topovi s trdnjave, ki so naznanjali, da je nad Odrinom zagospodoval — Slovan-kristijan.

Bolgari in Srbi marširajo v Odrin.

Vhod bolgarskih in srbskih polkov v goreče mesto je bil veličasten. Na čelu čet so korakale vojaške godbe, ki so med urnebesnimi „Živio“- in „Ura“-klici igrale bolgarsko narodno himno „Sumi Marica...“ in druge slovanske pesmi. Med sviranjem godbe so pretresali ozračje grozoviti poki razstreljajočih se smodnišnic in drugih skladišč streljiva. Na ulicah so se mestoma vršili še krvavi boji. Bolgari so našli v nekaterih utrbah celotne posadke popolnoma izmučene in gladne, ker že del časa niso dobile ničesar jesti. Kristijani v Odrinu, ki so pretrpeli za časa obleganja mnogo strahu, gladi in mučenja od strani benjih Turkov, so pozdravljali v mesto korakajoče čete: „Naši bratje prihajajo.“ „Slava rešiteljem!“ „Bog vas sprimi!“ — Ko so s trdnjave zadoneli topovi, ki so naznanjali, da je polumesec premagan, so se oglasile trobente, godbe so zaigrale, po celem Odrinu pa so se oglasili zvonovi.

Nekaj podrobnosti o bojih za Odrin.

Pri naskoku na Odrin so bili prišli Bolgari in Srbi na skoro nepredorne žične ograje. Strahovito mnogo napora je bilo treba, da so Bolgari in Srbi prerezali žice. Pri tem težavnem in zamudnem delu je padlo nepregledno mnogo junakov. Toda končno je bilo tudi to delo izvršeno, pot je bila prosta. Od žičnih ograj pa do utrb je bilo pa še zelo nevarno polje. Pred modernimi (novodobnimi) utrbami je namreč polje skoro povsod podminirano. Mnogi izmed naših čitatelejev se še spominjajo, kako so pred Port-Arturjem zletele cele stotine v zrak, ko so pridrvele na podzemne mine. Tudi pred Odrinom se je bilo bati takih min. Mine pa so različne. Mogoče je, da opazovalec iz trdnjave zapali z električnim tokom mino, proti takim minam se Bolgari niso mogli ščititi. So pa tudi mine, ki se razlete, če stopijo vojaški na ploskev, ki jih krije. So globoke jame, nasajene s koli in posute z železnimi škorpijoni. Proti tem so se Bolgari in Srbi zavarovali na ta način, da so pognali čez bojno polje veliko množino živine. Za njo šele so drveli junaki pod visoke utrdbe. Tu se je moral junaški naskok zopet ustaviti. Po 11 m visoki betonski zidovi, le tu in tam razbiti od krogel težkih oblegovalnih topov, so jim zapirali pot. Toda oblegovalci so bili tudi na to pripravljeni. Na lestvah in drogovihi so preplezali tudi te zidove. Razvilo se je strahovito klanje na zidovih; oko v oko so se gledali sovražniki. Tu ni bilo pardona, z bajoneti so drli oblegovalci naprej in utrdba je padla za utrdbo. Na drugi strani pa so Turki v divjem begu zapuščali svoje postojanke. Slo je v divjem begu proti Odrinu. Toda Bolgari in Srbi niso mirovali. Za-nje ni bilo počitka in oddiha. Topov niso bili mogli spraviti še na turške utrdbe, ali tega niti treba ni bilo. V utrbah samih so našli turške topove, ki jih sovražnik ni več utegnil storiti nerabne

in poleg njih ogromno množino streliva. Bolgari in Srbi so jih obrnili in turški topovi so sipali smrt in pogin v turške vrste. Bežeči Turki, ki so se izogibali min, položeni med utrdbami in Odrinu, so kazali oblegovalcem pot v mesto. Kratke odmore je nastal, med katerim so novorili na obeh straneh topovi. Na eni strani turški topovi v rokah oblegovalcev, na drugi strani turški topovi iz Odrina. In zgodilo se je zopet nekaj neverjetnega. Oni turški topovi, ki se prej niso mogli meriti z izbornimi srbskimi in bolgarskimi, so razbili zadnje turške baterije v Odrinu samem.

Nove čete Srbov in Bolgarov so prihajale v utrdbe. V diru je prišla konjenica in poljski topovi so pridrevli, da končajo krvavo delo. Na utrdbah je zavihrala zmagovita bolgarska zastava. Nove, čile čete so začele zasledovati bežeče Turke proti Odrinu. Kratke boje se v prvih ulicah, potem pa so se umaknili Turki v notranje mesto. Le tu in tam je počil iz kakšne hiše ali iz razvalin strel.

Zmagovalci so udri proti zahrbtnemu sovražniku in v kratkem so tudi te poglani v beg, ali pa jih na mestu pobili. Strašno je bilo to klanje v gorečem mestu. Vse ulice na vzhodni strani so bile zasedene od Srbov in Bolgarov. Na jugu in na zapadu pa so še grmeli topovi. Tedaj se oglasi na glavni cesti, ki vodi v mesto, godba. Junaki šipčanskega 23. polka so korakali v mesto. Za njimi je prišel jambiški polk in za tem rodopski polk. Nato pa konjenica in artilerija. Ko so Bolgari in Srbi udri v mesto, vnelo se je strašno poulično klanje. Turki so se branili zelo obupno. Zavezniki so z nasajenimi bajoneti preganjali turške vojaške z ulice v ulico. V mnogih delih mesta se je vršil boj hišo za hišo. Poulične bitke so se nadaljevale še celo noč. Boj za Odrin je trajal skupaj 48 ur neprenehoma.

Bolgarske izgube so zelo velike. Natančnih števil o padlih bolgarskih junakih še ni, a domneva se, da je mrtvih in ranjenih Bolgarov in Srbov v zadnjih bojih za Odrin 5 do 10 tisoč. Car Ferdinand je ravno radi velikih žrtev, katere so bile znane že naprej, najbolj nasprotoval naskoku na Odrin. A udati se je moral, da se je trdnjava poprej zavzela, nego bi se sklenil mir.

Velikanski plen.

Neizmerno velik je bojni plen, ki so ga dosegli Bolgari. Z naglim pomikanjem v mesto so rešili Bolgari še več zalog streliva in drugih potrebščin ter stavb, katere bi bili sicer Turki razstrelili ali zažgali. Velikansko je število vjetih Turkov. Vjetih je bilo 61.000 mož, med temi 17 paš, 4 divizijski generali, 8 brigadnihi generalov in 1220 častnikov. Med vjetniki se nahaja 64 nemških častnikov, 18 rumunskih in 6 belgijskih, ki so se bojevali na turški strani. Govori se, da se nahaja med vjetniki tudi turški prestolonaslednik Jussuf Ezzedin. Bolgari so zaplenili 84.000 pušk, 620 topov in ogromne zaloge streliva.

Živež v Odrinu še ni popolnoma pošel. Bolgarski vojaški so namreč zasledili še zalogo moke, katero so Turki pozabili uničiti. Moko so Bolgari razdelili med gladne mestne reveže. Po dosežanju cenitvi, ki pa še ni natančna, znaša vrednost vsega zaplenjenega vojnega materiala 175 milijonov frankov. Plen se bratovsko razdeli med Bolgare in Srbe. General Ivanov je imenoval za poveljnika Drinopolja generala Cerkovskega.

Sukri-paša.

Turški poveljnik Sukri-paša se je res pokazal junaka, kakor menda noben drug turški general v sedanjih vojski. Celih 5 mesecev je junaško branil izročno mu trdnjavo. Dasi ravno mu je luđa predla v obleganem mestu, vendar sovražniku trdnjavo ni hotel izročiti brez boja. Dne 25. marca je baje poslal Sukri-paša zadnjo brezžično brzojavko v Carigrad, katere se je glasila: „Sovražnik je otvoril danes generalni naskok na trdnjavo. Ne vem še, kako se bitka konča, a če bo zmaga na strani sovražnika, bom pogljal v zrak vse utrdbe. Razrušil bom brez vsakega obotavljanja tudi vsa mohamedanska svetišča, da jih ne onečasti sovražnik s svojimi nogami. Sedaj razdiram telegrafsko postajo. Če sovražnik zmaga, ne bo dobil v roke lepega mesta, ampak kup razvalin.“

Sukri-paša je imel svoje taborišče na utrdbi Il-derian, v nekem predmestju, kjer se je nahajala tudi brezžična brzojavna postaja. Ko so Bolgari vdri v to predmestje, so bile vse ulice polne vojaštva. Prišlo je do krvave poulične bitke. Sukri-paša se je udal se-le potem, ko je uvidel, da je vsak odpor zaman. — Star je Sukri-paša 58 let, a vsled njegove bele brade je videti mnogo starejši. Vojaške šole je napravil v Nemčiji in govori baje tudi izborno nemški. Prejšnji poveljnik Odrina, Arif-paša, je trdnjavo zelo zanemaril. Sukri-paša se je več let silno trudil, da je izpremenil mesto v močno trdnjavo. Poklical je iz Nemčije inženirje in častnike in je po njihovih načrtih zidal utrdbe. Sukri-paša je albanskega rodu. Po postavi je možan, ima široko čelo in velik, zakrivljen nos ter žive, globoke oči. Za časa, ko se je začelo obleganje Odrina, je bil Sukri-paša zelo rejen, vsled dolgotrajnih bojov in skrbi pa je silovito shujšal.

Sukri-paša je došel dne 29. marca ob 5. uri zjutraj s svojim generalnim štabom v spremstvu bolgarskih oficirjev v Sofijo. Sprejela sta ga načelnik kolodvora in poveljnik solijske posadke, kateri je Sukri-pašo sledeče nagovoril: „Visokost! Cel svet občuduje zmagovalce kakor tudi premagance v Odrinu. Bolgarija občuduje velike junake odrinske. Sprejmite visokost v Vaši nesreči izraze našega vseobčega občudovanja nad Vašim junaštvom“. Sukri-paša je odgovoril, da tudi on občuduje bolgarska junaštva. Nato so bili jetniki odpeljani na odkazana jim stanovanja.

Bolgari so pripravljeni Sukri-paši dovoliti, če to želi, povratek v Carigrad, ako se zaveže s častno besedo, da se ne bo več boril proti Bolgarom. Ko je Djaver-paša, ki je že od prej v Sofiji vjet, slisal, da je padel Odrin in da je Sukri-paša vjet, je mlo zaplakal.

Veselje na Bolgarskem

Po bliskovito se je raznesla po celnem Bolgarskem radostna vest, da je padel Odrin. Ko je došla ta novica v Sofijo, je bilo naenkrat vse mesto pokoneu. „Odrin je padel“, Odrin je naš“, so vpile ljudske množice. Doneli so topovi, ki so oznanjali padec te velevažne trdnjave; vsi zvonovi vseh cerkva so zvonili; godbe so igrale po ulicah „Sumi Marica“, znano bolgarsko zmagovalno pesem, ljudstvo je vriskalo in prepevalo. Od ranega jutra do poznega večera je bilo vse prebivalstvo na nogah. Po bratsko sta se objemala veselja kmet in meščan, delavec in bogataš. V cerkvah so se služile zahvalne službe božje. Verniki so skupno in glasno molili: „Tebe veliki Bog mi hvalimo!“ Zahvalnih božjih služb in zadušnic za padle junake so se udeležili v Sofiji vsi ministri, uradniki in vse ljudstvo. Na večer po zmagi so po hribih zažareli kresovi, ki so naznanjali vsemu Balkanu dan veselja.

Z Bolgari pa so se slavne zmage veselili tudi vsi drugi Slovani. V ruskem državnem zboru (dumi) se je vršila posebna slavnostna seja. Mesto Petrograd je bilo razsvetljeno. Veliko veselje nad zavzetjem Odrina je bilo posebno na Srbskem in med Črnogorci. Na tisoče brzojavnih čestitk je došlo z vseh delov sveta v Sofijo. Stotisočeri glasovi kipečega veselja, gromci in doneči izrazi nepopisne radosti donijo povsod, kjer biva Slovan. Odrin je naš!

Dne 28. marca se je pripeljal car Ferdinand s princema Borisom in Cirilom s posebnim vlakom pred Odrin. Vlak se je ustavil pred mestom, ker so Turki poskusili razstreliti most čez Ardo. Poskus se jim pa ni popolnoma posrečil. S carjem so se pripeljali v avtomobilih v mesto tudi princ in generali Savov, Ivanov, Račev in Petrov. Prebivalstvo jih je navdušeno pozdravljalo. Vozili so se skozi trume turških vjetnikov. Kralj je nadzoroval bolgarsko vojaštvo. V vojaškem klubu je vrnil car Sukri-paši sabljo z laskavimi besedami ter čestital generalu na junaštvu turških čet.

Turki jokajo.

Ko je došlo v Carigrad poročilo, da je Odrin padel, se je polastila turškega prebivalstva obupnost. Posebno med mladoturki je nastala strašna zmešnjava in žalost. Zelo pobit je bil tudi sultan sam. Ko mu je veliki vezir poročal, da je Odrin padel in da Bolgari tudi pri Cataldci zmagovalno prodirajo, je začel sultan glasno plakati. V Carigradu so mohamedanski duhovniki po cele dneve na mošejah (turške molitnice) objekovali Alaha. Klicali so: „Mohamed, ti si velik prerok, zakaj si zapustil svoje verne, zakaj si pri-pustil nevernikom zmago nad pravovernimi?“ Turške žene so se po padcu Odrina 3 dni postile in plakale.

Mesto Odrin.

Mesto ima jako lepo lego in leži v prijetni kotlini srednjevisokih gričev, ki od treh strani obdajajo mesto. Pri Odrinu se stekajo 3 reke: Marica, Arda in Tundža. Po vseh vrhovih okrog mesta stojijo trdnjave. Nekdaj je bil Odrin lepo in bogato mesto, a vsled mnogih vojsk, ki so divjale okrog njega, in obilnih požarov, posebno pa vsled turške zanikrnosti, je izgubil Odrin svoj zunanji sijaj in sedaj je bolj podobna vasi nego mestu. Skoro edini kras mesta je prelepa Selimova mošeja, ki s svojimi štirimi, nad 60 m visokimi stolpci, se ponosno dviga na malem griču. Odrin šteje 71.000 prebivalcev, od teh je 23.000 Turkov, 30.000 pravoslavni Bolgarov in Grkov ter nekaj Armencev in Židov. Katoličanov je v mestu le okrog 500, vendar je v Odrinu središče vseh katoličanov Turčije in Bolgarske. Prebivalstvo se zelo peča z industrij in trgovino. Mesto ima velevažno trgovsko lego, ker se ob njem križata 2 železniški progi. Znamenit je takojenovan Mihajlov most čez Marico, ki je ves zidan. Turki so sedaj en del tega mostu pred vodom Bolgarov razrušili. Od prejšnje bolgarske meje pri Mustafa-paši je Odrin oddaljen 36 km. Okolica mesta je zelo rodovitna, le ob iztoku Arde in Tundže v Marico se nahaja dokaj obširno močvirje. Na vzhodnih gričih so lepi vinogradi, v katerih baje raste izborna vinska kapljica.

Na bolgarskih bojiščih.

Na polotoku Galipoli je vse pri starem, v obeh taborih je mir. Na cataldškem bojnem pozorišču so Bolgari krepko udarili proti Turkom, zavzeli svoja prejšnja mesta ter skušajo potisniti Turke kolikor mogoče daleč proti Carigradu nazaj. Mesto Cataldca je po ljutem boju zopet v bolgarskih rokah.

Črnogorci pred Skadrom.

Avstrijska vlada je pri turški vladi izposlovala, da je dovolila poveljniku Skadra, da pusti odpotovati iz mesta vse tuje. Velevlasti so naznanile tudi Črni gori in Srbiji, da pripade Skader Albaniji ter da je nadaljno obstreljevanje brez pomena. Toda Črna gora se za to sporočilo ni zmenila in je začela v ponedeljek, dne 31. marca, Skader zopet z vso silo napadati. Velevlasti grozijo, da bodo prisilile Črnogorce z orožjem, da mirujejo. Da imajo resno voljo, so te dni poslale nekatere bojne ladje pred črnogorsko obrežje. Toda misli se, da se Črnogorci ne bodo dali ustrašiti. Ali se potem res nastopi z orožjem proti Črni gori in kdo bo prevzel to nalogo — nekateri pravijo, da Avstrija, je danes težko reči, kajti Rusija se bo

gotovo ustavljala in tudi italijanski kralj ne bo šel do skrajnosti, saj je vendar črnogorski kralj Nikita oče njegove žene.

Mirovna pogajanja.

Velevlasti so sporočile turški vladi, da njej in balkanski zvezi priporočajo naslednje mirovne pogoje: 1. Meja med Turčijo in Bolgarijo gre ob črti Enos (ob izlivu Marice v Egejsko morje) — Midiah (ob Črnem morju). Vse ozemlje, kar ga leži zapadno od te črte, pripade balkanskim zaveznikom z izjemo Albanije, ki postane samostojna. 2. Odločba o Egejskih otokih se prepusti velevlastim. 3. Turčija se brezpozorno odreče Kreti. 4. Velestila ne bodo podpirale balkanske zveze v zahtevi, da ji da Turčija odškodnino. Verjetno je, da se Turčija ne bo obotavljala, sprejeti ta mirovna določila, a skoraj gotovo je, da balkanska zveza z mejno črto Enos—Midiah in da odpade odškodnina, ne bode zadovoljna. Pogajanja se bodo torej še nadaljevala, in tudi vojske še ne bo konec. — Po novjših poročilih je Turčija mirovne pogoje velevlasti sprejela.

Politični ogled.

— Dne 26. marca: Cesar je sprejel danes zunanega ministra grofa Berchtolda, ki mu je poročal o zunanjem političnem položaju. Vlada se neki zelo zanima za razmere med Avstrijo in sosednjimi balkanskimi državami in želi, da se ohrani mir. — Belgijski socialni demokratje hočejo uprizoriti splošno stavko, ker jim vlada in večina državnega zbora noče dovoliti, da bi se upeljal nov volilni red, po katerem bi združenim liberalcem in socialnim demokratom bila omogočena večina v državnem zboru. — V Tripolitaniji, ki je prešla v italijansko last, še vedno ni miru. Arabski rodovi se še vedno upirajo Lahom. V mestu Hikto se je vršila večja bitka. Italijanski general Lequis je mesto zavzel.

— Dne 27. marca: Danes je začel zborovati šlezjski deželni zbor. Rešil bo le deželni proračun. — Tirolski cesarski namestnik baron Spiegel-feld je šel v pokoj, ker se mu ni posrečilo, doseči spravo med tirolskimi Nemci in Italijani. Za njegovega namestnika je imenoval grof Friderik Toggenburg. — V Rimu se je ustrelil edini sin predsednika avstrijske gospodarske zbornice, princ Windischgrätz. — Večina ruske dume (drž. zbora) je odklonila predlog manjšine za uvedbo splošne volilne pravice.

— Dne 28. marca: Kakor poročajo li imenoval cesar za dunajškega nadškofa prelata la, prošta v Klosterneuburgu. — Štajerski deželni bornik dr. Link je odložil svoje mesto. Na njem mesto stopi njegov namestnik poslanec dr. pl. — Španski kralj Alfonz je padel s Konja in se p doval. — Mehika je dežela vednih nemirov. V požigi in poboji so vedno na vrsti. General Zapal umoriti bivšega oblastnika Hermandera, ker ta ni hotel ukloniti ustašem. — Katoličani v drž. Brazilija v Južni Ameriki so si ustanovili lastno politično organizacijo in nameravajo pri prihodnj. volitvah nastopiti proti svobodomislemcem.

— Dne 29. marca: Prestolonaslednik Fran Ferdinand je nadzoroval včeraj naše bojne brodoge v Pulju. Po pozdravih, katere so izvršile ladje s streli, je šel prestolonaslednik na največjo našo bojno ladjo „Viribus Unitis“, katera je sedaj poveljniška ladja podadmirala Hausa. Prestolonaslednik je natančno pregledal podrobnosti na posameznih ladjah. Fran Ferdinand se je z mornarji zelo prijazno razgovarjal ter se prepričal o hrani in drugih razmerah mornarjev. Na ladji „Habsburg“ je bil tako zadovoljen z moštvom, da je mornarje obdaril z zlatniki. Prestolonaslednik je priredil na „Viribus Unitis“ obed, na katerega je povabil častnike in druge odličnjake. V petek je obiskal s svojo družino zrakoplovca-poročnika Banfilda, kateri se je pred par dnevi ponesrečil. — Angleški kralj in kraljica nameravata letos obiskati našega cesarja. — Nemčija pomnoži svojo armada v mirovnem stanju za 117.000 mož. Ob enem pa tudi ustanovi vojaški oddelek za zračno brodoge, ki bo štel 1452 mož.

— Dne 30. marca: Sveti Oče so popolnoma ozdraveli in so danes že sprejemali obiske. — Deželnozborske volitve na Goriškem se pričenejo dne 13. julija. Ta dan voli splošna skupina. — Galiski deželni zbor, v katerem se sedaj razpravlja nova volilna preosnova, bo zboroval do konca meseca aprila, da reši tudi deželni proračun. Nekaj radikalnih Rusinov nasprotuje volilni preosnovi, ker se baje tudi po njej da je Rusinom pre malo pravic. Proti volilni preosnovi se punjajo tudi nekateri Poljaki iz golega sovraštva do Rusinov. — Dne 14. aprila priredijo socialni demokratje v Belgiji splošno stavko.

— Dne 31. marca: Državni zbor v aprilu menda ne bo imel nobene seje, ker se hoče pustiti galiskemu deželnemu zboru čas za zasedanje. Najbrž bo začel državni zbor delovati zopet začetkom meseca maja. — V vojnem pristanišču Spezia so spustili Lah v morje novo bojno ladjo (dreadnought) z imenom „Andrea Doria“. Italija ima sedaj že 5 novodobnih morskkih velikanov. — Kitajska pošilja vedno nove čete na rusko mejo. Ali bo prišlo do vojske med Kitajsko in Rusijo, bo pokazala bližnja boječnost.

— Dne 1. aprila: Med Avstro-Ogrsko in Srbijo se vrše pogajanja za novo trgovinsko pogodbo. — V Raabu na Ogrskem se ustanovi nova tovarna za topove. — Za predsednika ljudovlade v Mehiki je proglašen voditelj prekucuhov, Carrancas. Bati se je, da izbruhnejo še hujši nemiri.